

До спеціалізованої вченої ради
Д 44.877.02 ВНЗ Укоопспілки
«Полтавський університет
економіки і торгівлі»

ВІДГУК
офіційного опонента на дисертаційну роботу
Онінко Тетяни Анатоліївни
«Інноваційно-кластерний розвиток як чинник зростання
конкурентоспроможності економічних систем»,
подану на здобуття
наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю
08.00.01 – економічна теорія та історія економічної думки

Актуальність теми дослідження

Дисертацію підготовлено на актуальну тему. З огляду на посилення міжнародної конкуренції перед країнами світу постала проблема пошуку чинників, які здатні забезпечити зростання конкурентоспроможності економічних систем. Як свідчить світова практика, одним із напрямів інноваційного розвитку ринкової економіки в останні десятиріччя стає інноваційно-кластерний розвиток, основою якого, безпосередньо, є інноваційні кластери. З огляду на це дослідження інноваційних кластерів у контексті формування «економіки знань» набуває важливого значення.

Інноваційні кластери отримали поширення у різних регіонах світу, забезпечуючи збільшення кількості робочих місць та зростання рівня заробітних плат, відтак їх дослідження є важливим з метою розробки стратегії соціально-економічного розвитку національних економік. Також інноваційні кластери мають великий потенціал для сприяння вирішенню глобальних проблем людства, як-от продовольче забезпечення, екологічна та енергетична безпека, продовження тривалості життя. Крім цього, інноваційні кластери сприяють формуванню нової інноваційної моделі розвитку економіки, яка характеризується високою конкурентоспроможністю та інвестиційною привабливістю.

ВНЗ УКООСПІЛКИ «ПУЕТ»	
Вхідний №	27-21/34
« 14 »	червня 2019 р.
Кількість аркушів	
основн. докум.	9
додат.	-

Осмилення існуючих теоретико-методологічних підходів до формування інноваційних кластерів та аналіз кращих практик їх функціонування, без сумніву, сприятиме обґрунтуванню доцільності їх творчого використання в Україні з метою модернізації галузевої структури національної економіки, оптимізації інноваційно-інвестиційного розвитку регіонів, активізації інноваційної діяльності малого та середнього бізнесу, створення нових робочих місць, розширення експортної діяльності. Тому дослідження інноваційно-кластерного розвитку як чинника зростання конкурентоспроможності економічних систем є актуальним як у теоретичному, так і практичному аспектах, що зумовило вибір теми дисертації, її мету і завдання.

Дисертацію виконано відповідно до планів науково-дослідної роботи кафедри управління персоналом, економіки праці та економічної теорії Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» – «Формування інституціонального середовища соціально-економічних систем» (номер державної реєстрації 0112U007768) та кафедри туристичного та готельного бізнесу – «Проблеми функціонування та розвитку сфери туризму в умовах модернізації економіки» (номер державної реєстрації 0117U004715).

Таким чином, актуальність дослідження, чіткість визначення його мети та завдань, виклад основного змісту роботи у належній логічно-структурній послідовності, формулювання новизни та узагальнення висновків забезпечують наукову та прикладну цінність дисертаційної роботи Оніпко Т. А.

**Ступінь обґрунтованості й достовірності наукових положень,
висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації**

Аналіз змісту та оформлення результатів дослідження свідчить про достатній рівень опанування автором наукової проблематики за темою дисертаційної роботи. Достовірність та аргументованість наукових положень,

висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, визначаються проведеним всебічним аналізом наукової літератури, фактологічних матеріалів, статистичних даних, а також застосуванням сучасних методів дослідження визначеного предмету.

Текст дисертації та автореферату переконують у тому, що наукові положення, висновки і рекомендації, які містяться в роботі, мають достатній рівень теоретичного обґрунтування. Влучне використання автором загальнонаукових та спеціальних методів дослідження економічних явищ і процесів характеризують його як дослідника, що має достатній рівень кваліфікації для креативного, критичного, логічного та послідовного підходу до розв'язування завдань дослідження.

Достовірність отриманих наукових результатів підтверджується використанням дисертантом широкої інформаційної бази, зокрема наукових публікацій вітчизняних і зарубіжних науковців, документів міністерств та відомств країн світу, інформаційно-аналітичних та статистичних матеріалів з питань інновацій та конкурентоспроможності, офіційних видань міжнародних та європейських організацій (Всесвітнього Економічного Форуму, Всесвітньої Організації Інтелектуальної Власності, Організації Об'єднаних Націй, Організації Економічного Співробітництва та Розвитку, Світового Банку, Transparency International, Європейської Комісії, Євростату, Європейської платформи кластерного співробітництва), даних веб-сайтів інноваційних кластерів, кластерних обсерваторій країн світу, Державної служби статистики України.

Винесені на захист результати дослідження пройшли апробацію на 15 міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Представлений текст дисертаційної роботи відповідає поставленій меті, є логічно структурованим, оригінальним та завершеним науковим дослідженням. Зроблені автором висновки є логічно обґрунтованим підсумком виконаної роботи й повною мірою відображають основні результати дослідження.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій

Дисертація містить положення наукової новизни, висновки і рекомендації, що випливають з її основного змісту. Найбільш значимі наукові результати, які відображають особистий внесок автора у вирішення поставленого наукового завдання та визначають наукову новизну роботи:

- розробка концепції інноваційно-кластерного розвитку, яка, ґрунтуючись на поєднанні основних теоретичних положень теорії економічного розвитку, теорії інноваційного розвитку, кластерної теорії та теорії конкурентних переваг, в своїй основі містить ідею визначальної ролі саме інноваційних кластерів у забезпеченні конкурентоспроможності економічних систем. Відповідно ця концепція може сприяти системному аналізу інноваційних кластерів для забезпечення розвитку як регіональної, так і національної та світової економічних систем;

- запропонована автором концептуальна модель формування інноваційного кластера в економічній системі національного рівня надає можливість визначення та оцінки внутрішньо- та міжкластерних взаємозв'язків для його успішного розвитку;

- удосконалено визначення поняття «інноваційний кластер», яке, на відміну від наявних, розширює та поглиблює розуміння інноваційного кластера, враховуючи такі важливі його аспекти як мета, сутнісні характеристики, базові елементи; це допомагає краще усвідомити можливість налагодження інноваційним кластером зв'язків у межах регіону, країни та у глобальному просторі.

Перспективною для подальшого поглиблення досліджень можна вважати здійснену автором систематизацію теоретико-методологічних підходів до побудови кластерних моделей завдяки виокремленню транзакційного, регіонального, інноваційного і конкурентного підходів до їх побудови, що дає змогу системно описати все різноманіття теоретичних моделей кластерів.

Новизною є й те, що в дисертації набули подальшого розвитку теоретичні засади розвитку інноваційних кластерів завдяки узагальненню міжкластерних зв'язків на мезо-, макро- та мегарівні. Це, в свою чергу, надає можливість формалізувати вплив інноваційних кластерів на розвиток глобальної інноваційної системи.

Важливою слід вважати представлену в роботі систематизацію засобів підтримки інноваційно-кластерного розвитку завдяки виокремленню двох груп засобів: фінансово-економічних та організаційно-інформаційних, що дозволяє системно відобразити характер впливу на розвиток інноваційних кластерів з боку держави та інших суб'єктів.

Заслуговує на увагу обґрунтування автором за допомогою методів кореляційно-регресійного аналізу та економетричного моделювання зв'язку між рівнем кластерного розвитку 137 країн світу та їх глобальною конкурентоспроможністю. Це дозволило підтвердити значимість кластерного розвитку для забезпечення глобальної конкурентоспроможності національних економічних систем. Позитивною рисою дослідження є значна кількість сучасних статистичних даних, таблиць, рисунків, які дають змогу засвідчити аргументованість, виваженість багатьох узагальнень, висновків і положень дисертації.

Також важливим є висновок автора про те, що роль держави в інноваційно-кластерному розвитку має полягати передусім у забезпеченні сприятливих умов для формування та ефективного функціонування інноваційних кластерів шляхом створення платформ для співробітництва з метою координації дій учасників, підтримці інновацій, наданні фінансування, сприянні залученню інвестицій.

Позитивним слід також вважати використання автором SWOT-аналізу створення і розвитку інноваційних кластерів в Україні, який дозволив визначити стратегії інноваційно-кластерного розвитку країни у короткостроковій та довгостроковій перспективах.

Наукове та практичне значення отриманих результатів дослідження

Отримані у дисертації наукові результати мають теоретичну значущість, зважаючи на те, що вони сприятимуть розвитку наукової економічної думки щодо процесів і явищ, пов'язаних з інноваційно-кластерним розвитком країн світу, у тому числі України. Практична цінність отриманих автором результатів полягає у застосуванні сформованої автором комплексної системи знань про інноваційні кластери як основу інноваційно-кластерного розвитку сучасних економічних систем у діяльності вітчизняних підприємств, науково-освітніх та науково-дослідних установ та інших потенційних учасників інноваційних кластерів.

Практична цінність рекомендацій дисертаційної роботи щодо зростання конкурентоспроможності економічних систем підтверджується їх застосуванням у діяльності ТОВ «НВП «АМКО» (довідка № 10/1 від 14 березня 2019 р.), ТОВ «НВП УКРГЕОНАФТОГАЗСЕРВІС» (довідка № 25/1 від 14 березня 2019 р.), НВ ТОВ «СОЛВЕР» (довідка № 66-03 від 21 березня 2019 р.) та Вищим навчальним закладом Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» (довідка № 45-15/26 від 27 лютого 2019 р.).

Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях

Зміст опублікованих автором наукових праць та текст автореферату повною мірою відображають зміст, основні результати та положення дисертації. В дисертації та авторефераті згідно із чинними вимогами повно та у належній формі здійснено викладення наукових результатів дослідження. Дисертація, загальний обсяг якої становить 280 сторінок друкованого тексту, у тому числі 196 сторінок основного тексту, та автореферат обсягом 22 сторінки, розміщені на веб-сторінці в мережі Інтернет.

Ключові результати дослідження висвітлено у 25 наукових працях, загальний обсяг яких становить 12,11 друк. арк., із яких автору особисто належать 11,52 друк. арк. Дисертантом опубліковано 7 статей у наукових фахових виданнях України, що включені до міжнародних наукометричних баз; 3 статті – у закордонних виданнях (із них 1 – у колективній монографії) та 15 публікацій у інших виданнях (із них 4 – у збірниках за матеріалами конференцій за кордоном). Кількість та обсяг друкованих наукових праць відповідає чинним вимогам до оприлюднення результатів дослідження та основного змісту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

Відповідність тексту автореферату змісту дисертації

Зміст тексту автореферату відповідає основним положенням, висновкам і рекомендаціям дисертації. Новизна, яка відображена у дисертації, повністю засвідчена в авторефераті.

Дискусійні положення та зауваження до роботи:

1. У межах концептуальної моделі формування інноваційного кластера у дисертаційній роботі варто було б глибше обґрунтувати доцільність входження до його складу такого елемента (учасника) як громадські організації та описати їх роль та функції в інноваційному кластері.

2. Має місце певне переобтяження тексту порівняльними рейтингами країн за рівнем їх конкурентоспроможності та іншими детальними параметрами (сс. 108–129).

3. У тексті роботи автор використовує окремі спеціальні для даної теми поняття, зокрема, кластерні ініціативи, кластеризація економіки, інноваційний потенціал, інноваційний ланцюжок інноваційного кластера, які

чітко не «вписані» у розроблену автором концепцію інноваційно-кластерного розвитку та модель формування інноваційного кластера.

4. Аналіз та оцінка окремих аспектів інноваційно-кластерного розвитку України здійснюється у кількох підрозділах роботи: п. 2.2, п. 2.3 і п. 3.1. Доцільним було б для цілісного викладу і сприйняття виокремити такий аналітичний опис по Україні в окремий підрозділ.

5. У графічній моделі концепції інноваційно-кластерного розвитку на рис. 1.5 (с. 51) не знайшли відображення передумови формування інноваційного кластера, з'ясовані автором на сс. 93–94 дисертації.

6. Для підтвердження тези автора про переваги кластера над іншими організаційно-економічними формами добровільних господарських об'єднань (с. 30) доцільно було б надати такі переваги у порівняльній формі з характеристиками інших подібних господарських об'єднань.

Однак наведені вище зауваження та дискусійні положення не впливають на загальний рівень обґрунтованості та достовірності одержаних наукових результатів і не зменшують теоретичну та науково-практичну цінність дисертаційної роботи.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертація Оніпко Тетяни Анатоліївни «Інноваційно-кластерний розвиток як чинник зростання конкурентоспроможності економічних систем» є актуальним, оригінальним, самостійним і завершеним науковим дослідженням, яке має наукове і практичне значення. Тема дисертації відповідає паспорту спеціальності 08.00.01 – економічна теорія та історія економічної думки. Обрану тему дисертаційної роботи розкрито, поставлену мету досягнуто. Дослідження є особистою авторською роботою, цілісною та завершеною відповідно до поставної мети та визначених завдань. Автором отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують наукове завдання. Наявність новизни, розробок та доцільність наданих

автором рекомендацій підтверджується. Основні положення дисертації повною мірою відображають також опубліковані автором праці.

Враховуючи зазначене вище, слід зробити висновок, що дисертаційна робота «Інноваційно-кластерний розвиток як чинник зростання конкурентоспроможності економічних систем» відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р. зі змінами, внесеними згідно Постанови Кабінету Міністрів України № 656 від 19 серпня 2015р., а її автор Онінко Тетяна Анатоліївна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.01 – економічна теорія та історія економічної думки.

Офіційний опонент

кандидат економічних наук, доцент
кафедри менеджменту та економічної безпеки
Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького

О.О. Кравченко

Підпис затверджую:

Проректор з наукової,
інноваційної та міжнародної діяльності
професор

С.В. Корновенко